

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP
OKRĘGOWA RADA IZBY

Kraków, 27 czerwca 2018 r.
L. dz. 357/MPORIA /2018

Krajowa Rada IARP

arch. **Małgorzata Pilinkiewicz** - Prezes KRIA RP
arch. **Wojciech Gwizdak** - Sekretarz KRIA RP

Dotyczy: pisma KRIA L.dz. 130/KRIA/2018/w z dnia 21 czerwca 2018 r. oraz pisma KRIA L. dz. 136/KRIA/2018/w z dnia 21 czerwca 2018 r. - w zakresie odnoszącym się do projektu **ustawy o zawodzie architekta**

Rada Małopolskiej Okręgowej Izby Architektów RP z uwagą zapoznawała się z kolejno przesyłanymi przez ostatnie dwa lata - projektami aktów prawnych, regulujących kwestie dotyczące wykonywania zawodu przez architektów. Były to:

- proj. ustawy **o architektach, inżynierach budownictwa oraz urbanistach** (proj. Ministra z 2017 r.)
- proj. ustawy **o architektach i inżynierach budownictwa** (proj. Ministra z 18 maja 2018 r.)
- proj. ustawy **o architektach** (proj. z 2018 r. autorstwa KRIA IV kadencji)

Uwagi do ministerialnego projektu ustawy *o architektach, inżynierach budownictwa oraz urbanistach* - Rada MPOIA przesłała do KRIA pismem z dnia 20.09.2017 r. (L.dz. 701/MPORIA/2017) a uwagi do ministerialnego projektu ustawy *o architektach i inżynierach budownictwa* - Rada MPOIA przesłała do KRIA pismem z dnia 28.05.2018 r. (L.dz. 330/MPORIA/2018). Tematem niniejszego pisma są uwagi Rady MPOIA do projektu ustawy *o architektach*, autorstwa KRIA IV kadencji.

Analizując kolejno przedstawiane projekty ustaw - widać sukcesywne zawężanie zagadnień regulowanych ww. aktami prawa. Pierwszy odnosi się do architektów, inżynierów budownictwa i urbanistów - ostatni tylko do architektów z założeniem, że kwestie dotyczące inżynierów budownictwa regulowane będą w odrębnej ustawie - a izby urbanistów nie będzie.

Przed rozpoczęciem analizy tekstu projektu ustawy *o architektach* - autorstwa KRIA IV kadencji, warto rozważyć kwestię fundamentalną, tj. słuszność (lub jej brak) wprowadzenia w Polsce odrębnej ustawy, regulującej działalność architektów, z założeniem, że kwestie dotyczące inżynierów budownictwa, regulowane byłyby w innej ustawie. Przyjęcie dwóch ustaw - tj. ustawy o architektach i ustawy o inżynierach budownictwa, nieść będzie swoiste generalne konsekwencje.

Opcja rozdzielenia mogłaby być wstępnie rozważana przy założeniu, że w Ustawie o inżynierach budownictwa nie występuje architektura (w żadnej postaci). Zawód architekta miałby być wówczas wykonywany wyłącznie w Izbie Architektów. W takiej koncepcji nie mogą występować tzw. kierunki „pokrewne” do architektury.

Z tym wiąże się jednakże ryzyko, iż w konsekwencji, aby dla nowych adeptów nie blokować możliwości pracy bezpośrednio po studiach (przed uzyskaniem uprawnień) – może pojawić się kontrowersyjna propozycja że dla określonych projektów nie będą wymagane uprawnienia projektowe, a wystarczającym tytułem będzie np. fakt ukończenia 5 letnich studiów na wydziale architektury lub budownictwa lądowego. W tym miejscu powstaje pytanie – jak skutecznie zdefiniować i ograniczyć ten zakres do rozmiarów incydentalnych i bezpiecznych dla projektantów oraz społeczeństwa, a nie powszechnych i ryzykownych.

Jedną z opcji może być przykładowe założenie, że powyższy zakres projektów może dotyczyć projektowania tzw. „małych” obiektów, w lokalizacjach o określonych uwarunkowaniach. Dla potrzeb czysto teoretycznych rozważań, można spróbować przyjąć, że ten zakres mógłby objąć budynki np. do 100 m² powierzchni całkowitej i wysokości do 7 m brutto (od średniego istniejącego terenu do kalenicy).

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP
OKRĘGOWA RADA IZBY

Dodatkowo konieczne byłoby wówczas przyjęcie dodatkowych uwarunkowań, takich jak np.:

- ograniczenie lokalizacyjne - wyłącznie na obszarach posiadających aktualny plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego (wymóg określonych prawem warunków projektowych)
- ograniczenie funkcji – np. nie są budynkami użyteczności publicznej, ochrony zdrowia, związane z kulturą, edukacją, itp.
- ograniczenie kulturowe – np. w przypadku przebudowy - nie są budynkami w gminnej ewidencji lub rejestrze zabytków

W celu ograniczenia ryzyka niewłaściwej ingerencji w przestrzeń, byłoby wówczas konieczne również wprowadzenie wykluczenia w zakresie lokalizacji. Nie byłoby możliwe projektowanie budynków bez uprawnień projektowych:

- na obszarach objętych ochroną krajobrazu
- na obszarach ochrony konserwatorskiej
- w centrach miast (zabudowa śródmiejska) oraz w wyznaczonych w planach obszarów przestrzeni publicznej
- w trenach widokowych i eksponowanych widokowo, określonych w MPZP

Ponadto konieczne będzie określenie statusu osób posiadających obecnie uprawnienia „ograniczone” (tzw. prawa nabyte). Ponieważ zawód architekta w zakresie uprawnień projektowych miałby być wykonywany wyłącznie w ramach członkostwa w Izbie Architektów – osoby z uprawnieniami „ograniczonymi” musiałyby przystąpić do Izby Architektów i poddać się jurysdykcji KEZA i regulacji właściwych dla Izby Architektów. W izbie inżynierów nie byłoby możliwości projektowania architektury.

Za potencjalne pozytywne skutki można uznać:

- jasne i zdecydowane rozdzielenie dwóch odrębnych zawodów – architekta i inżyniera budownictwa,
- stworzenie szansy, że zawód architekta będzie regulowany wyłącznie w ustawie o architektach, bez tworzenia „pokrewieństwa” w izbie o odrębnym zawodzie – inżynierów budownictwa,
- wprowadzenie regulacji bardziej odpowiadających specyfice architektury (aspekt pozytywny),
- możliwe sprawniejsze procedowania odrębnej ustawy o architektach (aspekt pozytywny).

Zakres potencjalnie negatywnych skutków jest znacznie bardziej poważny:

- brak gwarancji zachowania zasady konsekwentnego podziału kompetencji, która w przypadku architektury oznaczać musi zasadę, że zawód architekta wykonywany jest wyłącznie przez osoby związane z Izbą Architektów,
- w przypadku otwarcia możliwości projektowania określonej grupy budynków przez osoby które ukończyły 5 letnie studia na kierunku architektura lub inżynieria lądowa, bez posiadania uprawnień – nie ma gwarancji, że zakres otwarcia nie zwiększy się do skali nie akceptowalnej przez uprawnionych architektów.
- zagrożenie utraty kontroli i wpływu IARP nad regulacjami ustawy o inżynierach,
- trudność z wprowadzeniem przepisów regulujących relacje pomiędzy architektami i inżynierami budownictwa.

Zagadnienie: odrębna ustawa, czy wspólna z inżynierami - była dyskutowana w środowisku architektów z Małopolski. Zdania w tym zakresie były podzielone, **jednakże większość opowiadała się za pozostawieniem jednej ustawy. Koleżanki i Koledzy, którzy rozważali rozdzielenie ustaw zgłaszali poważne obawy co do skutków**, które obecnie są trudne do przewidzenia, szczególnie w sytuacji braku informacji o stanowisku w tym zakresie Izby Inżynierów Budownictwa. Ponadto, **podnoszono problem braku kompleksowego przygotowania legislacyjnego jak i mentalnego do tak istotnych zmian**.

Stanowisko Rady MPOIA RP w zakresie odrębnych ustaw dla inżynierów budownictwa i architektów jest zatem negatywne. Obecnie jest za wczesnie na podejmowanie wiążących decyzji w sprawach, które nie są wystarczająco przemyślane, przygotowane i ugruntowane.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP
OKRĘGOWA RADA IZBY

Oprócz rozważań odnośnie wyżej opisanych kwestii zasadniczych, warto także rozpatrzyć **szczegółowe aspekty projektu ustawy o architektach**, autorstwa KRIA IV kadencji. Ponieważ tekst projektu ustawy o architektach zapisany został na 47 stronach, w 118 artykułach (obszerny materiał, przedstawiony jako wersja robocza-niedokończona), a także mając na względzie krótki termin wyznaczony do przesłania opinii odnośnie tego projektu aktu prawnego, zwracamy uwagę na kilka zagadnień wymagających przerehabilitacji - podnosząc równocześnie, iż ostateczna forma tego dokumentu winna zostać dopracowana także w wielu innych aspektach.

Poniżej przykładowe przepisy z projektu ustawy o architektach - wymagające przemyślenia. W tekście kolorem czerwonym zaznaczono fragment regulacji budzącej kontrowersje.

Art. 5.

1. Zawód architekta może wykonywać wyłącznie osoba wpisana na listę członków samorządu zawodowego. *Osobie będącej wpisanej na listę członków samorządu zawodowego architektów przysługuje tytuł zawodowy „architekt”.*
2. Tytuł zawodowy „architekt” podlega ochronie prawnej.

Komentarz: tytuł "architekt" jest przyznawany dożywotnio i automatycznie wraz z ukończeniem studiów magisterskich. Uzależnianie możliwości posługiwania się tytułem "architekt" od wpisu na listę członków samorządu zawodowego - stanowiłoby odbieranie praw nabytych. Natomiast wykonywanie zawodu architekta może być uzależnianie od wpisu na listę członków samorządu zawodowego.

Art. 39.

1. Izba architektów zrzesza osoby, które korzystają z pełni praw publicznych i mają pełną zdolność do czynności prawnych oraz:
 - 1) zdały *egzamin architektoniczny*, lub (...)

Komentarz: projekt ustawy nie określa co oznacza sformułowanie "egzamin architektoniczny" i dlatego nie jest możliwe ocenienie słuszności proponowanej regulacji. To samo niedookreślone sformułowanie wprowadzono do art. 42. pkt 4. ustalającego, że do zadań samorządu zawodowego architektów należy w szczególności m.in. przeprowadzanie "egzaminów architektonicznych".

Art. 45. ust. 4.

1. *Krajowa Rada Izby określa zasady ustalania liczby delegatów z okręgowych izb na Krajowy*

Komentarz: zasady ustalania liczby delegatów z okręgowych izb na Zjazd Krajowy - winny być kompetencją Krajowego Zjazdu.

Art. 47. ust. 2

*Krajowy Zjazd Izby ustala zasady gospodarki finansowej *izby* oraz uchwała jej *budżet*.*

Komentarz: projekt ustawy nie precyzuje - czyj budżet uchwała Krajowy Zjazd Izby (czy chodzi o budżet organów krajowych czy izb okręgowych).

Art. 49. ust. 1.

Krajowa Rada Izby kieruje działalnością samorządu zawodowego architektów w okresie między Krajowymi Zjazdami, a w szczególności:

pkt 14 - uchyla uchwały okręgowych rad izb sprzeczne z prawem lub uchwałami i regulaminami wydanymi na podstawie ustawy oraz sprzeczne z zasadami gospodarki finansowej i zasadami racjonalnej gospodarki;

Komentarz: projekt ustawy przydziela Krajowej Radzie duże kompetencje - bez sprecyzowania "zasad gospodarki finansowej" oraz "zasad racjonalnej gospodarki". W takiej sytuacji - ocena Krajowej Rady odnośnie uchwał okręgowych rad - będzie zawsze subiektywna a jej konsekwencje daleko idące.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP
OKRĘGOWA RADA IZBY

Art. 104. W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 i 1529 oraz z 2018 r. poz. 12 i 317) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) uchyla się rozdział 2;
- 2) art. 17 otrzymuje brzmienie:
„Art. 17. 1. Uczestnikami procesu budowlanego, w rozumieniu ustawy, są:
 - 1) inwestor;
 - 2) inspektor nadzoru inwestorskiego;
 - 3) architekt;
 - 3) projektant;
 - 4) kierownik budowy lub kierownik robót.

Komentarz: projekt ustawy podaje dwa warianty pkt 3 - jest to albo "architekt" albo "projektant". Ponieważ "architekt" jest także "projektantem" - warto rozważyć wprowadzenie bardziej uniwersalnego sformułowania. Natomiast odnośnie "inwestora" wymienionego w pkt. 1 - należy podkreślić, że kwestia jego uczestnictwa w procesie budowlanym jest niedookreślona w przepisach prawa budowlanego i należałoby tę sytuację zmienić. Odczuwalny jest często zamierzony przez inwestora brak współpracy z architektem, kierownikiem budowy i inspektorem nadzoru budowlanego, którzy nie są uznawani za strony postępowań administracyjnych i w sytuacji np. złożenia przez inwestora skargi do nadzoru budowlanego - nie mają możliwości wglądu do akt sprawy a co za tym idzie odniesienia się do zarzutów stawianych przez inwestora (celem jest np. "wyłudzenie" odszkodowania).

Często obserwowalne jest także uchylanie się inwestora od wypłacania wynagrodzenia architektom z tytułu pełnienia nadzoru autorskiego.

Karygodne są także sytuacje, w których inwestor w całym nieuczciwym procederze korzysta z usług radcy prawnego czy adwokata - świadczących usługi na rzecz danej izby i doskonale porusza się w różnego rodzaju lukach prawnych. W przepisie winno znaleźć się sformułowanie, iż *skarżącego (inwestora) nie może reprezentować adwokat, radca prawny świadczący usługi prawne na rzecz izby do której przynależy oskarżony (architekt, inżynier budownictwa)*.

Z zagadnieniem pracy architekta - związany jest jeszcze postulat wprowadzenia powiązania zawodu architekta z firmą (firma = architekt). Firmy architektoniczne i architektoniczno-urbanistyczne powinny być prowadzone przez architektów posiadających uprawnienia i czynnych zawodowo. Jest to jedyny sposób uzyskania faktycznej kontroli zawodowej, do której zobowiązana jest Izba samorządu zawodowego na podstawie Art. 17 ust. 1. Konstytucji RP i Ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 1725). Obecnie znaczna część działalności architektonicznej nie podlega rzeczywistej jurysdykcji Izby, podważając zaufanie do jej skuteczności, do administracji architektoniczno-budowlanej i Państwa. Firmy dzięki rotacji zatrudnienia mogą skutecznie unikać odpowiedzialności zawodowej. Również pojęcie doświadczenia projektowego architekta będzie równoznaczne z doświadczeniem utożsamianym z prowadzona przez niego firmą.

Przepisy oparte na takiej filozofii wprowadziła ustawa *Prawo farmaceutyczne* w art. 99. ust. 4. o brzmieniu: *Prawo do uzyskania zezwolenia na prowadzenie apteki ogólnodostępnej posiada:*

- 1) farmaceuta posiadający prawo wykonywania zawodu, o którym mowa w art. 4 i art. 4b ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich, prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą;
- 2) spółka jawna lub spółka partnerska, której przedmiotem działalności jest wyłącznie prowadzenie aptek, i w której wspólnikami (partnerami) są wyłącznie farmaceuci posiadający prawo wykonywania zawodu, o którym mowa w pkt 1.

W związku z powyższym, na wzór ustawy *Prawo farmaceutyczne* - proponuje się wprowadzenie do ustawy regulacji o treści:

Prawo do uzyskania zezwolenia na prowadzenie pracowni projektowej posiada:

- 1) architekt albo inżynier spełniający warunki art.5.1. prowadzący działalność gospodarczą,

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

MAŁOPOLSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW RP
OKRĘGOWA RADA IZBY

- 2) spółka jawna lub spółka partnerska, której przedmiotem działalności jest wyłącznie prowadzenie pracowni projektowej w której wspólnikami (partnerami) są wyłącznie architekci lub inżynierowie posiadający prawo wykonywania zawodu,
- 3) w przypadku pracowni wielobranżowych funkcję głównego projektanta pełni zawsze architekt.

Podsumowując opinie w sprawie projektu ustawy o architektach - należy podkreślić, że ponieważ cały czas trwa proces legislacyjny rządowego projektu ustawy o architektach i inżynierach budownictwa - **warto równolegle doskonalić obie wersje ustaw**, bo prawdopodobnie długo nie będzie wiadomo, która z nich (wspólna ustawa czy dwie niezależne) – będą ostatecznie procedowane w Sejmie. **Zaniedbanie przez architektów bieżącego opiniowania ustawy o architektach i inżynierach może spowodować, że ustawa będzie przyjęta bez naszych korekt.**

Z poważaniem

arch. **Bożena Nieroda**
Zastępca Przewodniczącego Rady
Małopolskiej Okręgowej IA RP

arch. **Marek Tarko**
Przewodniczący Rady
Małopolskiej Okręgowej IA RP

Otrzymują:

1. Biuro KRIA oraz Adresaci
2. A/a

Przy formułowaniu uwag dotyczących projektu ustawy o architektach - skorzystano w pomocy architektów pracujących w Zespole ds. Legislacji MPOIA: arch. Tomasza Basisty, arch. Anny Dyląg, Macieja Kubickiego, Olafa Jasnorzewskiego, Anny Serafin, Wojciecha Dobrzańskiego, Pawła Chwastka oraz z opracowań arch. Piotra Chuchacza, Koordynatora Zespołu Warunków Wykonywania Zawodu MPOIA.